

ŽEMĖ – ŽMONIŲ PLANETA

Kaip ugdomi vaikai įvairiose šalyse

Italija

Tradiciškai italų šeimose vaikus supa begalė giminaičių: močiutės, seneliai, tetos, dėdės, broliai, seserys, pusseserės, krikšto mamos ir t.t. Vaikas auga didžiulėje šeimoje ir dažniausiai darželio nelanko. Nėra būtinybės. – jie auga didžiulėje, triukšmingoje šeimoje. Vaikus italai be saiko lepina, apipila dovanomis ir leidžia jiems beveik viską: krėsti šunybes, dūkti, netinkamai elgtis viešoje vietoje. Net jei vaikas absoliučiai nesugeba tinkamai elgtis, artimieji to “nepastebi”, arba – nekreipia dėmesio. Žinia, italė mama gali emocionaliai apšaukti savo vaiką, tuoj pat apipildama jį bučiniiais ir karštais glėbesčiavimais. Italai dievina pasakojimus apie savo vaikus, giria, žavisi jais pokalbiuose su kolegomis ir artimaisiais.

Komentaras. *Girkime savo vaikus, jiems tai kaip oras (o mums ar tai nepatinka?). Mes per mažai giriame ir džiaugiamės savo vaikais. Džiugina italų bendrystės, šeimos jausmas, valgymo tradicijos. Tačiau tas „viskas galima“, asocijuojasi su „lipimu ant galvos“, nepaisant nieko. Disciplina ir savidisciplina ugdo valią, pareigą ir atsakomybę. Ir asmenybės raidai, tai labai svarbu.*

Anglija

Ko gero šioje šalyje vaikų ugdymas yra pats nuosaikiausias. Tėvai vaikų susilaukia gana vėlai, 35 – 40 metų, todėl vaikus ugdo brandžiai ir atsakingai. Anglai didžiuojasi savo tradicijomis ir nepriekaištingomis manieromis bei skiepija jas savo atžaloms nuo paties ankstyviausiojo amžiaus. Nuo 2 – 3 metų vaikai mokosi gero elgesio prie stalo. Elgesio su juos supančiais žmonėmis ir emocijų valdymo meno. Čia nepamatysi apkutoto vaiko. Pragmatiškose anglų šeimose net ilgai laukta atžala netampa visatos centru. Nuo mažumės vaikai auklėjami, kaip lygiaverčiai šeimos nariai, patys gebantys nuspręsti kada jie alkani ar sušalę. Gatvėje gali pamatyti šiltai apsirengusią mama, vežimėlyje vežančią pusnuogį vaiką, be kepurės, lengvu švarkeliu. Jau 3 – 4 metų vaikas valgo kartu su suaugusiais. Atskirai maisto vaikams neruošia. Anglijoje gatvėse retai pamatysi atvirai reiškiamą tėviškos meilės proveržį, kaip taisyklė, tai nederančios viešumai emocijos. Viskam savas laikas ir vieta.

Komentaras. Nuostabu, kai vaikas geba gražiai elgtis. Tačiau, kai tai tampa svarbiausia ugdymo dalimi, mane nuvilia ir stebina. Gerai elgtis gali ir robotas, o štai kurti ir žaisti iki užsimiršimo, tik vaikas. Nemanau, kad pragmatizmas dera vaikystei. Mačiau tuos atlapotus vaikus, kurie, Lietuvoje tikrai patys žingsniuotų gatvę, o ne būtų vežami vežimėlyje. Mano vaikas būtų apkutotas ir saugus. Ir oriai žingsniuotų pats.

Afrikos šalys

Afrikos kontinente, daugiasluoksnėse kultūrose mažyliai tampa neatskiriami mamos dalimi. Tik gimę vaikai „suauga su mama“, jie nešiojami kartu visur ir visada. Audeklo gabale kūdikis apsikamas apie motiną. Ten vaikai valgo, miega, auga ir pažįsta pasaulį. Neegzistuoja joks miego ar mitybos režimas. Jei vaikas nori valgyti – jis sveikas. Ir visai nesvarbu, kada jis alkanas, naktį ar dieną. Kai kuriose tautelėse kūdikiai specialiai žindomi naktį, nes ilgai miegantis vaikas yra „blogas ženklas“. Paaugęs vaikas išleidžiamas į gatvę ir visą laiką praleidžia tarp bendraamžių. Neretai vaikai patys susiranda maistą, patys gaminasi žaislus ar rūbus. Daugelyje neturtingų tautelių dvimetis vaikelis jau geba pats nusiprausti, išsiplauti indus, o sulaukęs trijų – apsiperka.

Komentaras. Tyrimai rodo, kad toks glaudus mamos ir vaiko ryšys esmingas visam vaiko būsimam gyvenimui. Na, o skurdas, deja, nulemia išgyvenimo filosofiją, nes kitaip neįmanoma. Mes, esame „visko turėtojai“, troškimas aprūpinti, tapo vos ne svarbiausiu mūsų gyvenimo tikslu. Tačiau ar mes dėl to tapome laimingi? O dažnas afrikietis nedvejodamas atsakys: - „... taip, aš laimingas“.

Kinija

Demografinė 70-ųjų metų krizė ir lozungas „**Viena šeima – vienas vaikas**“ stipriai paveikė Kinijos gyventojus. Šalyje, skaičiuojančioje pusantro milijardo gyventojų, prasimušti į žmones nelengva, todėl vaikus auklėja griežtai. Pirmiausia ugdomos lyderio savybės, darbštumas, kryptingumas ir pagarba tėvams. Jei vaikas viešoje vietoje elgiasi netinkamai, griebiamasi kumščio arba diržo. Ir tai visiems priimtina.

Kinės labai trumpai maitina kūdikį krūtimi, kad kuo greičiau (vos ne iškart po gimdymo) atiduotų mažylį į vaikų darželį. Valstybinį darželį vaikai gali pradėti lankyti sulaukę 3 mėnesių. O 3 metų vaikas geba savarankiškai valgyti, nusirengti ir apsirengti, valytis dantis, nusiprausti. Darželyje vyrauja griežtas režimas (vos ne karinis) – mitybos, miego, žaidimų, sportinių ir kitų užsiėmimų. Ir jokios improvizacijos. Tvarka yra tvarka. Ankstyvoje vaikystėje skiepijama pagarba vyresniems, kolektyvizmas, disciplina, darbštumas ir kantrybė. Kinės mamos „užsiciklinusios“ kuo anksčiau lavinti savo įpėdinį. Po vaikų darželio, vaikai vedami į

intelektualaus ugdymo užsiėmimus, kuriamos vis naujesnės ankstyvojo ugdymo metodikos. Kinai įsitikinę, jog vaikas privalo užsiimti kažkuo naudinga. Mokykla irgi nesuteikia mažiesiems kinams laisvės. Pamokos prasideda 8:30 ir baigiasi 17:00, vėliau jie lanko būrelius. Televizoriui, draugams ar kompiuteriui laiko nebelieka. Stebina, kad po tokio ugdymo, vaikai netampa agresyviais ar kerštaujančiais. Nuo 70-ųjų metų reformos Kinijoje panaikintos pensijos (išskyrus valstybės tarnautojus), tad tėvai yra pilnai išlaikomi savo vaikų. Šeimoje nėra pasiskirstymo į moteriškus ir vyriškus darbus. Mergaitė gali padėti perstumti baldus, o berniukas – suadyti kojine.

Komentaras. Gera žinoti, kad senieji kinai nepaliekami likimo valiai ir netraktuojami kaip našta. Pagarba jų vaikams. Nepaisant autoritarinio ugdymo modelio, žmonės nepraranda žmoniškumo.

Amerika

Vaikai ugdomi harmoningai, tėvai skrupulingai seka vaiko intelektualųjį, dvasinį bei fizinį vystymąsi. Paisoma sveiko gyvenimo normų, atsižvelgiama į dienos režimą. Amerikiečių vaikai anksti gulasi ir nuo gimimo miega savo atskiruose kambariuose. Vaikai žino elgesio taisykles: kas galima, kas – ne. Jei vaikas pažeidė taisykles, jis praranda galimybę arba yra taikoma populiari „time out“ metodika. T.y. tėvai paprašo vaiko tylomis pastovėti ar pasėdėti ir pagalvoti apie savo elgesį. Kaip tikina amerikietės mamos šis auklėjimo metodas labai rezultatyvus.

Močiutės ir seneliai nedalyvauja anūkų auklėjime, jie matosi tik per šventes ir savaitgaliais. Vyresnėse klasėse vaikai skatinami padirbėti (kelias valandas į dieną). Sulaukę pilnametystės amerikiečiai pradeda savarankišką gyvenimą. Atskirai nuo tėvų.

Komentaras. Man tai primena paukštelio išmetimą iš lizdo. Sotūs, pertekliniai tėvai stebi kameroje savo raudantį kūdikį, patalpintą išpuoštame asmeniniame kambaryje. Paverks ir nustos... Emocinis vaikų šaltumas nulemia vos ne totalų pagyvenusių tėvų apgyvendinimą senelių namuose. Bet tam yra priežastis...

Indija

Auklėjimas prasideda nuo vystyklų. Mamos skiepija pagarbą vyresniems, geranoriškumą, meilę žmonėms ir gyvūnams. Vyrauja labai atsakingas, švelnus, pastovus ir kantrus auklėjimo metodas. Indijoje ant vaikų nešaukiama. Susikalbama. Mokomasi valdyti savo jausmus, ypač – pyktį, susierzinimą, nepakantumą, nevilgtį. Indai auga kantrūs, geranoriški ir šias savybe kruopščiai perduoda savo vaikams.

Komentaras. Didžiulėje indų minioje, netyčia susitikus žvilgsniui, nei vienas indas nenusuka akių, o draugingai ir šiltai nusišypso, tarsi sutikęs seną pažįstamą. O kaip tai svetima pasiturinčioje Europoje.

Apie mus, tėvus

„Dažnai suteikdami vaikui viską, ko jam reikia“, mes pamirštame, kad svarbiausia ko vaikui reikia tai tapti laimingu. Dažna nuomonė, kad kūdikio auginimas – varginantis išbandymas tėvams: jis verkia, žadina naktimis, o pradėjęs šliaužioti ir vaikščioti, viską laužo ir mėtė. Jie klausinėja ir neatstoja, jie įsikibę į mamos sijoną ir t.t. ir pan. Ir kaip dažnai mes pamirštame, kad patys buvome vaikais ir, kad vaikystė labai greitai praeina. Ir, kad bendrystė bei meilė, suartinanti visa, kas gyva, daro stebuklus. Mes sakome, kad visi vaikai tokie patys ir net nepastebime, kad niekada išmintingų knygų neskaičiusi katė, savo kačiukus augina daug geriau ir sėkmingiau, o svarbiausia – be nervų“. (Jean Liedloff)

Straipsnį rengiant naudotasi:

<https://mir24.tv/articles/16336563/knut-pryanik-i-domashnee-rabstvo-kak-vospityvayut-detei-v-raznyh-stranah>

Classics in Child Development

The continuum concept

In Search of Lost Happiness

Jean Liedloff

A Merloyd Lawrence Book

Addison-Wesley Publishing Company

1994

Komentariai: Inesa Paliulytė, Kauno lopšelio-darželio „Liepaitė“ meninio ugdymo mokytoja, aktorė, režisierė